

面
水

A tsuba legendája

(1. rész)

„Szilvaággal megyek

Újévet köszönteni

Agg barátokhoz...”

Shiki

Ez a kis vers a 2019-es évben írt első cikkem kísérője, s köszöntése a Szépségnek hódoló, minden olvasónak! A Szépség mindig gyönyörködteti a szívet, lelket és az elmét is véleményem szerint a *tsuba* egyike azoknak az alkotásoknak, amiben a tiszta művészet megnyilvánul.

Az újévet kezdjük hát a *tsuba* történetével!

„Bár úgy lenne, hogy

Hajlékomhoz érjek ma

Csalogány dalol”

Issa

Az ember minden tekintetben a természet gyermeke. Életének egész útját a természet diktálja.

Elsősorban élőhelyének természeti és földrajzi adottságai - ezért hordanak az ausztráliai őslakosok ágyékkötőt, az eszkimók és a csukcsok pedig belül bundás nadrágot.

A kínai mondás szerint: "Búzát a lusta, rizst a dolgos ember termesszen!"

A japánok azonban nem azért termesztenek rizst, mert annyira szorgalmasak, egyszerűen a természeti-földrajzi adottságaik miatt semmilyen más növény nem táplálhatja őket.

Országuknak kevesebb, mint egynegyedét teszik ki a síkságok, a többi hegyvidék. Az ország lakosságának nagy része ezen a nagyjából 20 %-nyi területen él, és az itt termesztett növények 80%-a rizs! Ezt a vidéket a múltban is folyton földrengések rázták, és e tekintetben semmi sem változott: most is éppúgy reng itt a föld mint 1000 éve mindig. Csak Tokióban legalább egy földrengés van naponta 2 vagy nagyobb erősségű lökésekkel. Ehhez jönnek még a szökőárok, tájfunok, hurrikánok, a megterhelő klíma - nyáron meleg, párás és fülledt, télen szeles és hideg - így az ottani élet egyszerűen nehéz.

A japánok azonban a természeti környezet ily nehéz körülményei ellenére úgy tekintenek országukra, mint az istenek földjére, ahol a legjobb élni!

Történelmének több ezer éve alatt a japánok egy igazán egyedülálló kultúrát hoztak létre ezen a tájon, amely nemcsak eredeti, hanem nagyon magas szintű is. De nagyon-nagyon sajátos is, melynek megértéséért országuk természeti adottságai felé kell forduljunk.

Mindenesetre, ha van egy kultúra, ami iránt érdeklődünk, tanulmányozhatjuk és megismerhetjük azt. Így például több mint egy évvel ezelőtt itt, az oldalon (topwar.ru) megjelent egy 2 cikkből álló írás "A japán kard: mélyebben és mélyebben" címmel, amely erről az eredeti és – mondhatni - tisztán nemzeti fegyverről szólt.

Az utolsó írás azzal zárult, hogy "a japán kard egy olyan, komplex történettel bír, amelybe hosszú ideig nagyon mélyen el lehet merülni. De mi most befejezzük ezt az "elmélyülést". "

Azóta eltelt egy év, és mi ismét visszatérünk ehhez az érdekes területhez.

Csak most nem a japán nyelv sajátosságairól, hanem a kard egy fontos részletéről, a tsubáról fogunk beszélni.

2015 nyarán ejtettünk már néhány szót erről a témáról, de azóta sok víz lefolyt a Dunán és sok új információ jelent meg. Így van értelme visszatérni ehhez a tárgykörhöz egy új szinten.

Az említett két cikkben a fő forrást a Japan Antiques által biztosított fényképek jelentették. Ebben a sorozatban a világ különböző múzeumainak gyűjteményeiből származó fotók lesznek, köztük olyanok, mint az amerikai Metropolitan Museum of Art és a tokiói Nemzeti Múzeum.

Nos, a kezdetektől kell induljunk. Ennek a korszaknak a legelején, minden japán kard egyenes volt. Ezt a formát Kínából kölcsönözték, amely akkoriban mindenben mintául szolgált a japánok számára.

Ken kard, V. sz. Kumamoto prefektúrában találták. Hossza 59,7 cm. A tokiói Nemzeti Múzeumtól kapott csere útján 1906-ban. (Metropolitan Múzeum, New York)

A képen látható a kardot, Japán egyik leghíresebb korai sírhalmában az *Edo Funaum Kofun*-ban lelték (*Kyushu, Kumamoto* prefektúra). A halmot először 1873-ban tárták fel, és számos ritka és kimagasló minőségű leletet tartalmazott, egyebek mellett ékszereket, koronákat, ünnepi cipőket, páncélzat részleteit, tükröket és néhány kardot. Az ebből az időszakból származó pengék rendkívül ritkák, és a japán kard fejlődésének legkorábbi szakaszát képviselik. Ez a penge 1906-ban került a Metropolitan Művészeti Múzeumba a tokiói Császári Múzeummal folytatott műtárgycsere részeként, amelyet Dr. Dean Bashford szervezett, aki akkoriban a Metropolitan Művészeti Múzeum fegyvereinek és páncéljainak tiszteletbeli őre volt.

1965-ben a feltárások során talált leleteket hivatalosan "Nemzeti Kincsekké" nyilvánították, azaz olyan tárgyakká, amelyek a legmagasabb minőségű Japán kulturális javak közé tartoznak. Jelenleg a Tokiói Nemzeti Múzeum gyűjteményében található.

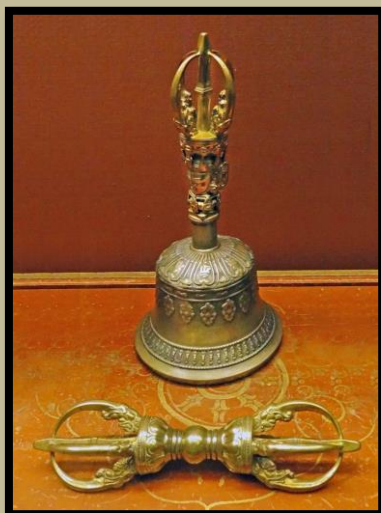
A következő kard, amely itt a képen látható, egyenesen tökéletes állapotban maradt fenn. Ez is egy tipikus (bár nem egészen) japán kardtípus; a *ken*. Egyenes pengéje van, melynek hossza 30,6 cm.

Ken vajra stílusú markolattal. (Metropolitan Múzeum, New York)

Ami érdekes, hogy nincs rajta kézvédő.

Sőt, a markolat maga is igen szokatlan; az istenek szimbolikus fegyverét – a vajrát -mintázza.

Vajra és Harang Vajra (British Museum, London)

Az ilyen markolatú kardok rendkívül ritka példái az ezoterikus buddhista gyakorlat és a japán kard kombinációjának. A penge a késői *Heian*-korszakból vagy a korai *Kamakura*-korszakból (XII. század vége - XIII. század eleje) származik, az aranyozott rézből készült, *vajra* alakú markolat pedig valószínűleg a *Nanbokucho* időszak elején (XIV. század közepe) készült. A buddhista ikonográfiában a kard a szellemi tanításoknak a hazugságtól és a gonosztól való megóvását képviseli.

Az intelligencia szimbóluma, és ezért a spirituális tudás győzelmét jelképezi, amely megnyitja az utat a megvilágosodáshoz. A *vajra* markolattal együtt a bölcsesség kardját (*e-ken*) jelöli, amely az egyik hindu eredetű istenség - a *Shingon Fudo* - egyik fő attribútuma, akit a IX. században olvasztottak be a japán buddhista panteonba. Az ezoterikus buddhizmus iskolájában *Shingon Fudo* a Legfelsőbb Buddha (*Dainiti Nyorai*) megnyilvánulása, aki megjelent, hogy harcoljon a gonosz ellen és megvédje az igaz cselekedeteket. Ezért lehetséges, hogy ez a *ken* a *Fudó*-nak szentelt *shingon* rituáléban való használatra készült. *Fudo* képei gyakran megjelennek a japán fegyverek és fegyver állványok díszítésében. Általában lánggal körülvéve ábrázolják – a bal kezében tartott kötéllel (*kensyaku*) megkötözi, a jobbában tartott felfelé mutató karddal pedig elpusztítja a gonoszt.

Később a kard elnyerte jellegzetes, ívelt alakját, vagyis valójában...egyféle szablyává alakult. De ismét a hagyomány szerint ezt a japán "szablyát" kardnak nevezzük, csakúgy, mint az egyenes viking kardokat, amelyeknek egyenes pengéjük és szimmetrikus hegyük volt.

A japánok egyelű kardokkal folytatott kísérleteinek eredménye egy igen különleges kialakítás lett. Az európai kardot lehetetlen volt szétszedni, mert a markolattüske végét elszegecselték. A japán kard szétszedhető volt, azaz a markolat minden egyes darabja könnyen eltávolítható a markolattüskéről, miután eltávolították a rögzítésére szolgáló bambuszcsapot (*mekugi*).

Tanto penge, Kunitoshi aláírásával, kb. 1315 - 1316. Hosszúság
34,6 cm; pengehossz (23,8 cm); 185 súly, (Metropolitan Museum, New York)

Japán *katana* penge, *Masazane* szignójával. A kard hossza 91,8 cm; 75,1 pengehossz, lásd.
(Metropolitan Museum, New York).

A hard *nakago*-ja. Jól látható a *mekugi-ana*.
(Metropolitan Múzeum, New York)

Masazane volt a *Muromachi* korszak végén *Ise*-ben (a mai *Mi* prefektúrában) a legelismertebb kardkovács mester, a *Sengo Muramasa* iskola tagja. Ennek a pengének jellegzetes edzési vonala és *aya-sugi* hadája van ("ívelt szemcsék"). Az *aya-sugi hada* a 14. század óta a híres "*Gassan*" kardkovács iskola védjegye. Ez a kard az egyetlen ismert példa egy ilyen mintázatú pengére, amelyet nem ehhez az iskolához tartozó kardkovács készített. A kard tökéletes állapotban van, szignózva és keltezve. Rendkívül ritkán látható hadával bír, mely olyan fontos sajátosságok kombinációjának eredménye, amik ritkán fordulnak elő együtt egy kardban. Az elülső oldalon "*Masazane* készítette" felirat olvasható, vele szemközt pedig az 1526. augusztus 12-i dátumot láthatjuk.

...

Egy ilyen eszköz nagyon kényelmes volt. Ugyanahhoz a pengéhez több markolatot és *tsubát* is lehetett használni (ezért van egyébként olyan sok belőlük). A *tsubák* száma a nagyvilág múzeumaiban kb. egy nagyságrenddel nagyobb, mint a japán kardoké.

Ennek oka igen egyszerű. A kard családi ereklye, mely generációról generációra száll. De a korral változott a divat, s a régi *tsuba* helyett újat rendeltek.

Az 1876-os év után, amikor a japán kardok tömeges értékesítése megkezdődött, csak eme csodák legrajongóbb szerelmesei engedhették meg maguknak, hogy kardot vásároljanak.

De a *tsuba* más érték kategória... miért ne vehetné meg bármelyik gyűjtő? Így aztán a japán mesterek nagy számban kezdtek tsubákat készíteni a korábbi minták alapján, hogy eladják azokat az európaiaknak.

Az *Edo* békés korszaka a japán kardműves mesterek hagyományaira is hatással volt. A pengéket olyan faragásokkal és esztétikai céllal megformált edzési vonalakkal kezdték díszíteni, amelyek korábban nem voltak megfigyelhetők. Ezzel egyidejűleg a tsubák maguk is gazdaggá és kifinomulttá váltak, míg megjelenésük idején pusztán technikai részletet jelentettek, semmi többet.

Korai *tsuba*, kb. III-VII. század. Bronz, arany.

Hossza 7,9 cm, szélessége 5,8 cm, vastagsága 0,3 cm. Súly 36,9 g. (Metropolitan Múzeum, New York).

Ez a *tsuba* a japán *Bizen* tartományban, *Shioda* városában található *kofun*-ból származik, és egyike az első *tsubáknak* Japánban. Az Egyesült Államokba a Császári Múzeum (később a Tokiói Nemzeti Múzeum) és a Metropolitan Múzeum közötti 1905-1906-os tárgycsere által került.

Tsuba, III - VI. század. Vas. Hossza 9,2 cm, szélessége 8,9 cm, súlya 56,7 g.

(Metropolitan Múzeum, New York).